

מראי מקומות- זבחים ק"ד

אין דם, האם דין זה הוא בזריקה, דהיינו דדין הוא בזריקת הדם, דאינו יכול לזרוק היכא דאין שום בשר להתיר. או דלמא דין הוא בעצם הקרבן, דכמו דאין שייך להיות קרבן בלא דם, כן חסר בעיקר הקרבן היכא דאין בשר. וא"כ, ממילא שוב אין שייך לזרוק, דאם אין קרבן, אין שייך לזרוק עליו. וע"ש שהביא מהגרי"ז להוכיח כצד זה, דחסר הוא בעיקר הקרבן, ולא רק דין הוא בזריקה.

(ג) **אם אין בשר אין דם- ע' במקדש דוד (ה')**, ש"כ' לחקור למ"ד דבעצמות אפי' אם פירשו יעלו, אם אין בשר אבל יש כזית מעצמות, האם סגי בזה לזרוק עליהם, או דלמא, כיון דסכ"ס העצמות אין דינם כבשר ממש, דאם פוקעין מן המזבח אין מחזירין אותן, א"כ אין זורקין עליהן.

(ד) **הא קמ"ל אפי' בגבולין- פרש"י, בכור בעל מום הנשחט במדינה על מומו, ולא התירו הכתוב אלא באכילה, אבל אם מת מעצמו אין היתר בעורו, והכל בקבורה. ובא ר"ע לחדש דהיכא דנמצא טריפה בבני מעיים, ולא ניכר טריפתו עד אחר הפשט, אז התיר השחיטה את עורו, כאילו נזרק דמו במקדש ונמצא טריפה לאחר שחיטתו. והק' החזון איש (בכורות כ"ג, ב'), דמשמע דר"ע הוי רבונא טפי על דין דלעיל, וצ"ב, היתכן דעור של תם במקדש יהי' מותר טפי מבעל מום בגבולין. ותי' ע"פ היסוד שיסד דמה שקדשים שמתו אסורין בהנאה, אי"ז אלא איסור דרבנן, אבל פסולי המוקדשין שמתו, אסורין בהנאה מן התורה. ולכן, שפיר יש להחמיר טפי בבעל מום בחלוצין, כיון דבמחבר אסור הבשר מן התורה, והעור שלא הופשט טפל לבשר. אבל נשחט תם ונמצא טריפה, הרי הוא כמת, ומן הדין הבשר מותר וכש"כ העור, ונהי דבעור מחובר גם העור אסור, אבל אין להחמיר כ"כ אפי' בחלוצין. וע"ז בא ר"ע לחדש דאף**

(א) **רבי אומר הדם מרצה על העור בפנ"ע, וכשהוא עם הבשר נולד בו פסול, בין קודם זריקה בין לאחר זריקה, הרי הוא כיוצא בו- והק' בחי' ר' ארי' לייב (ב'), כ"ט, ד"ה והנראה), למה יחול פסול על העור לאחר זריקה, הרי כיון שכבר זרק בהכשר, א"כ כבר ניתר העור, וא"כ, שוב אין לו שום דין של קרבן עליו, ואיך אח"כ יחול עליו פסול קרבן. וביאר, דס"ל לרבי דמה דאמר' דהעור הולך אחר הבשר, אי"ז רק סימן לומר דגם העור הוא מתנה לכהנים כמו הבשר, אלא שדין העור נגרר אחר דין הבשר לכל דיניו, וכלל הוא דעור כבשר. וא"כ, נמצא דאם העור כבר נפשט מהבשר קודם שחל האיסור, א"כ כבר זכו הכהנים בהעור בתורת עור, ושוב לא יחול עליה פסולי הבשר. משא"כ כל זמן שעדיין לא הופשט העור, הרי הכהנים זכו בהעור בתורת בשר, וא"כ שפיר חל על העור פסולי הבשר. והמשיך לומר דגם ראב"ש ס"ל כן ביסוד, אלא דס"ל דהכל תלוי באם ראוי הוא להפשט, ואינו תלוי אם נפשט בפועל, אלא דכיון דראוי להפשט, שוב אין העור נגרר בתר הבשר, וא"כ שוב לא חל הפסולים על העור. ובזה א"ש למה הברייטא נקט לשון ראוי להפשט, ולא נקט לשון זריקה, דלכאור' הוא פשוט יותר, דבאמת לפי ראב"ש הכל תלוי בזריקה. ולפי הנ"ל, הביאור הוא משום דמה דהכל בזריקה, אי"ז אלא משום דלאחר הזריקה ראוי להפשט, וא"כ שוב אין הבשר טפל להעור. גם כ' לפרש כן מה דנח' בהפשט קודם זריקה, דראב"ש ס"ל דעדיין אין דינו להפשט, א"כ מה שנפשט בפועל לא מעלה ולא מוריד, דסכ"ס אין דינו להפשט, וא"כ עדיין טפל הוא להבשר.**

(ב) **ר' יהושע אומר אם אין דם אין בשר, אם אין בשר אין דם- ע' במנחת אברהם (זבחים ג', עמ' קלח, אות ב'), ש"כ' לחקור בהא דס"ל לר"י דאם אין בשר**

בבע"מ שנשחט בגבולין ונפשט ונמצא טריפה בבני מעיים העור מותר.

(ה) **והלכתא כדברי חכמים- פרש"י** דלא קאי חכמים על ר"ע, אלא על ר' חנינא סגן הכהנים, דאיירי בקדשי המקדש. והק' **הברכת הזבח**, א"כ, למה פסקינן כחכמים, הרי הלכתא למשיחא הוא. ותי' **הצאן קדשים**, דאף דהגמ' פסק כר"ע לענין בכור בעל מום, דנוגע בזמן הזה, אולם לא פסק אלא לענין העור, אבל אין מבואר מדברי ר"ע מהו דין הברכה. ולזאת י"ל דפסק הגמ' כחכמים, לומר דבכור בעל מום שנמצא טריפה, בשרו בקבורה כמו דס"ל לחכמים לענין בשר של בכור תם בזמן הבית שנמצא טריפה.

(ו) **בשר בקבורה- פרש"י** דליכא שריפה, משום דאין שריפה בקדשים אלא כשהובאה לעזרה ונפסל לאחר שחיטה. וע' **בקהלות יעקב** (פסחים ל"ו) דדייק מדברי רש"י כאן דהיכא דהשחיטה עצמה בפסול אין דינה בשריפה אלא בקבורה.

(ז) **ואם אינן נשרפין כמצוותן נשרפין בביתה הבירה- הק' השפת אמת**, מנ"ל דין זה, ואין ללמוד ממה דדרשי' דכל שבקדש פסול באש תשרף במקום הקדש, דאולי זהו רק היכא דדינן להיות בפנים, אבל כאן אף בהכשירו הוא בחוץ, וא"כ מהכ"ת דבפסולו צריך להיות בפנים, וע"ש שהביא מתורת כהנים דאי' דרשה בפר החטאת כן.

(ח) **ואם אינן נשרפין כמצוותן וכו'- ע' במקדש דוד** (כ"ג, ג', ד"ה יש לחקור) דחקר לענין פרים ושעירים הנשרפים שנפסלו, האם אית בהו דין מעילה. דהא דשאר פסולו בקדש מועלין בהן, היינו משום דאם עלו לא ירדו, אבל בפרים הנשרפים שנפסלו, דלא שייך בהו אם עלו לא ירדו, א"כ אולי נפקע מעילתן. או לא, דכיון דדינן כשהן פסולין להיות נשרפים בעזרה כמו שאר פסולי המוקדשין, א"כ שפיר מועלין בהן.

(ט) **אינן מטמאין עד שיוצת האור ברובן- ע' בשפת אמת** שכ' להסתפק בזה, האם הכוונה דצריך שהוא בפועל מצית האור ברובן, אבל אם הוא התחיל לשורפה, אפי' אם אח"כ נשרף הכל, אינו מטמא בגדים, או דלמא כיון שהוא התחיל לשורפו, א"כ כיון שלבסוף הוצת ברובו, עכשיו גם מי שהתחיל לשורפו מטמא בגדים. וע"ש בהגה"ה שכ' לדון לפי מה דאי' בב"ק דאשו משום חיציו, א"כ לכאור' מי שהתחיל לשורפו הרי הוא כאילו שורף כולו בפועל, וע"ש מה שדחה בזה.

(י) **עד שיוצת האור ברובן- ע' במקדש דוד** (כ"ג, ג') שכ' להק' מנ"ל שיעור זה, הרי בשלמא בהקטרה איכא מ"ד דתלוי בהוצת האור ברובן, משום דכתי' כי עלה קיטור הארץ כקיטור הכבשן, ואין הקיטור מעלה עשן עד שיצית האור ברובו. אבל כל זה לענין הקטרה, אבל כאן אין דין הקטרה אין שריפה, וא"כ לכ"ע לכאור' צריך להיות הדין תלוי במשלה האור ברובו. ותי' ע"פ הגמ' בשבת (כ.) גבי מאחיזין האור במדורת בית המוקד, דג"כ תלוי בהצית האור ברובו, ושם ביאר הגמ' שהוא משום דעי"ז תו דולקת מאליה ואי"צ להתעסק בהן עוד. וא"כ, י"ל דה"ה הכא גבי פרים, דבעינן והשורף, היינו כשכלתה עבודתו, וזה נחשב כלתה עבודתו.

(יא) **מקום יש בהר הבית ובירה שמו- העיר הקרן אורה**, לפי ר' יוחנן דהי' מקום מסויים הנקרא בירה, הרי מבואר לקמן דאיכא שלא כמצוותן שהי' נשרפין בעזרה, וא"כ איך תנינן סתמא דכשלא כמצוותן נשרפין בבית הבירה. אבל לר"ל, דס"ל דכל הר הבית נקרא בית הבירה, א"ש טפי.

(יב) **ששם שורפין פסולי ק"ק ואימורי קק"ל-** ולענין פסולי בשר קק"ל, ע' בתוס' בפסחים (מט.) דמשמע דמן התורה יכול לשורפו באיזה מקום שירצה, רק מדרבנן צריך לשורפו לפני הבירה גזירה אטו

בציבור, אין שייך לומר פסול טומאה. ולכן הק', לפי לוי דנפסל בעזרה לאחר זריקה נשרף שם, הרי על הצד דאין פסול לינה, ולמ"ד טומאה הותרה בציבור, נמצא דאין שייך שיפסל אלא לאחר יציאתו. וע' בחזון איש (קמא ל"ט, ז') דכ' דיכול לדחות דמוקים דברי לוי למ"ד טומאה דחוי' בציבור. וע"ש מה שהק' בעיקר דברי רעק"א.

(יז) **אלא שיצא חציו ברוב אבר - ע' במקדש דוד** (כ"ג, א') שהק' דהא קיי"ל דאף בידי אדם א"א לצמצם שיהי' חציו, וע"ש שהאריך ביישוב זה.

ק"ק, אולם ע"ש מה שהביא מדעת רש"י, ואכ"מ.

(יג) **שאירע בהן פסול קודם זריקה - פרש"י,** שלא הגיע זמנם לצאת. וע' במקדש דוד (כ"ג, סוס"ק א') שהאריך להק' בזה, מניין לנו דעדיין לא הגיע זמנם לצאת, הרי נניח דאין חיוב עליהן לצאת עדיין, אבל לכאור' הם יכולין לצאת אז, וא"כ למה אמרי' דמקומן בפנים דוקא. וע"ש מה שצידד ליישב, ולבסוף הניח בצ"ע.

(יד) **תני לוי וכו' - מבואר דנח' לוי ור' נחמן בפרים ושעורים הנשרפים שאירע בהו פסול לאחר זריקה קודם שיצאו, האם שורפין אותו בעזרה או לא. וביאר המקדש דוד** (כ"ג, א') פלוגתתם, דר' נחמן ס"ל דתלוי ביציאה בפועל, משום דס"ל דמה שנשרפין בחוץ הוא משום דכיון דנפסלו, הרי יש להו דין בשר קודש טמא, וכיון שכן, הרי טומאתן חמורה ואין להכניס אותן לעזרה, וממילא צריך לשורפן בחוץ. אבל לוי ס"ל דמה ששורפין אותן בחוץ הוא משום דרק דברים שדינן להיות לפנים שורפין אותן בפנים, וקודם זריקה, שעדיין לית בהו דין לצאת לחוץ, א"כ שפיר י"ל דנשרפין בפנים. אבל לאחר זריקה, דכבר יש להם דין לצאת לחוץ, א"כ שוב אין דינן להיות לפנים, וצריך להוציאן לחוץ לשורפן.

(טו) **מי אמרי' כי מהניא לינה בבשר דבר אכילה - פרש"י,** דלא מצינו לינה או במה שראוי לאכילת אדם, או במה שראוי לאכילת מזבח. וע' במנחת חינוך (קמ"ב, ג'), שהביא שי' הצ"ח בפסחים דס"ל דאף בקרבן פסול איכא איסור נותר. והק' עליו המנ"ח מכאן, דמבואר דעכ"פ לצד א' של האיבעיא לא שייך לינה במה שאינו נאכל, וע"ש בהערות המהדיר מה שהביא לתרץ מהאחייעזר.

(טז) **לא, פסול טומאה ופסול יציאה - ע' בגליה"ש** דכ' דמה שנקט פסול יציאה, היינו משום דלמ"ד טומאה הותרה